

כרב אשי לא משני ליה, משום קושיא דרב אחא בריה דרבא [כדלעיל].

שנינו במשנתנו: חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות, שאם קמצן שלא לשמן פסולות.

ומקשינן: בשלמא מנחת חוטא שנקמצה שלא לשמה פסולה משום דחטאת קריה רחמנא, דכתיב "לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא" ואם כן פסולה שלא לשמה כמו שחטאת פסולה שלא לשמה, אלא מנחת קנאות מנלן שפסולה שלא לשמה?

ואמרינן: דתני תנא קמיה דרב נחמן: מנחת קנאות, מותרה — אם הפריש מעות לקנות שעורים למנחת סוטה ונותרו לו מעות לאחר הקניה, אותן מעות יפלו לנדבה, שהיו בבית המקדש שלש עשרה שופרות שבהם היו מנדבים מעות, וכשהיה המזבח בטל, שלא היו קרבנות להקריב, היו קונים ממעות אלו כבשים לקרבנות עולה. אמר ליה רב נחמן למי ששנה דין זה לפניו, שפיר קאמרת שמותרה לנדבה, ד"מזכרת עון" כתיב בה במנחת קנאות, ובחטאת גם כן כתוב "עון", דכתיב "ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה", ולומדים, מה חטאת מותרה נדבה⁽¹¹⁾ [כמו שנדרש בתמורה כג ב] אף מנחת קנאות מותרה נדבה, ואם כן, למדנו שמנחת קנאות הרי היא כחטאת שנאמר בה "עון" לגבי דין מותרה נדבה, ועתה נבוא ללמוד שמנחת קנאות פסולה כשנעשית

מנכרא פסלה אבל מנכרא לא פוסלת, ולרבא להאי גיסא — ורבא מצדד להיפך, שיש סברא יותר לפסול מחשבה דמנכרא, הנידון הזה מיבעיא ליה לרב אושעיא. דבעי רב אושעיא, ואמרי לה בעא מיניה רב אושעיא מרב אסי: מנחה שהביאה לשום זבח

מה לי אמר רבי שמעון — מה יאמר רבי שמעון בזה? האם נאמר דטעמא דרבי שמעון שמכשיר במחבת לשם מרחשת משום מחשבה דמנכרא לא פסלה, ואם כן הרי הא מנחה לשם זבח גם מחשבה דמנכרא הוא ולא תפסל, או דלמא, טעמא דרבי שמעון משום דכתיב "וזאת תורת המנחה" ודריש "תורה אחת לכל המנחות" והיינו דוקא במנחה לשום מנחה אבל מנחה לשם זבח לא, שהרי וזאת תורת המנחה זוכה לא כתיב.

אמר ליה רב אסי, כלום הגענו לסוף דעתו של רבי שמעון?! כלומר, לא הגענו לסוף דעתו ואיננו יודעים מה טעמו.

כרבה לא משני ליה — רב אסי לא רצה לפשוט לרב אושעיא כרבה שטעמו של רבי שמעון משום שמחשבה שאינה ניכרת לא פסלה, משום קושיא דאביי, שהקשה מה לי שינוי קודש ומה לי שינוי בעלים ולמרות שרבה תירץ זאת לעיל, ניתן לומר הפוך מסברתו, וכפי שנתבאר לעיל.

כרבא לא משני ליה, משום דקשיא "וזאת תורת החטאת" [כדאמרינן לעיל].

11. שבהם נאמרה הלכה שהם הולכים לעולם למיתה.

והאחרונים דנו האם ממנחת חוטא נאמרה

11. מותר החטאת קרב לנדבה ממדרש יהודיע כמבואר בתמורה [כג ב] אבל דין זה לא נאמר על ה' חטאות המתות [ולד חטאת תמורתה וכו']

מרבותיהם ללמוד את הגזירה שוה ד"עון — עון", לענין מותר נדבה דווקא הוא דגמירי, שרק לענין זה נתקבלה הגזרה שוה, ללמוד את הדין מותרה נדבה. אבל לענין הדין שפסולה שלא לשמה כחטאת — לא נאמרה הגזרה שוה ללמד זאת.

וכי תימא, והרי יש כלל ד"אין גזרה שוה למחצה", ואם כן אנו מוכרחים ללמוד מהגזרה שוה גם לענין לשמה, הרי, גלי רחמנא גבי חטאת בפירוש דלא נילף מהגזרה שוה לענין לשמה, "ושחט אותה לחטאת" — אותה דווקא — דהיינו חטאת, אומרים בה שלשמה כשרה, שלא לשמה פסולה. אבל כל שאר קדשים, בין לשמן בין שלא לשמן — כשרים.

ואם כן נצטרך לחזור ולברר אלא מנחת חוטא ומנחת קנאות דפסולין שלא לשמן — מנלן?

ומתרצינן: חטאת שפסולה שלא לשמה הרי אמרנו דטעמא מאי, משום דכתיב בה "חטאת היא", וילפינן ממיעוטא ד"היא" דדוקא כשנשחטה לשמה כשרה ולא כשנשחטה שלא לשמה, ואם כן הכי נמי במנחת חוטא וקנאות הא כתיב בהו "היא" במנחת חוטא "ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא", במנחת קנאות "כי מנחת קנאות היא", וזהו המקור לפסול כשנעשו שלא לשמן.

ומקשינן: אם כן, אשם נמי יהא פסול כשנעשה שלא לשמו, דהא כתיב ביה "והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה'

שלא לשמה וכחטאת, מה חטאת פסולה שלא לשמה, אף מנחת קנאות פסולה שלא לשמה.

ומקשינן: אלא מעתה דילפינן "עון עון" מחטאת, אשם גם כן יהא פסול שלא לשמו, כי נוכל לומר דגמר גזרה שוה "עון עון" מחטאת, כי גם באשם כתוב "ולא ידע ואשם ונשא עונו"?

ומשינינן: דנין בגזרה שווה דווקא "עון מעון שהם מילים זהות, ואין דנין "עונו" מעון, שאינם זהים ממש.

ומקשינן: מאי נפקא מינה שאין המילים דומות ממש, וכי לכן נמנע מלדרוש גזירה שוה, והא תנא דבי רבי ישמעאל, נאמר בפרשת נגעי בתים "ושב הכהן" "ובא הכהן" — זו היא שיבה זו היא ביאה, ובתורת כהנים הם נלמדים אחד מהשני בגזירה שוה, ואפילו שהמילים אינן שוות ממש, אנו למדים מה בביאתו חולץ האבנים וקוצה וטח את הבית ונותן לו שבוע, אף כשהוא שב הדין כך, ואפילו שהמילים שם אינם שוות ממש, הואיל והמשמעות בשתייהן ביאה לבית, הם למדים בגזירה שווה, וגם כאן נלמד עון מעונו?

ועוד קשה, ליוגמר גזרה שוה באותה מילה ממש "עונו — עונו", עונו דכתיב באשם מעון דשמיעת הקול של עדים שהושבעו, שקרבנם חטאת, דכתיב ביה "אם לא יגיד ונשא עונו" ויהא פסול בשלא לשמו?

אלא, כי גמירי — כשקבלו חכמים

אשם הוא?"

ומתרגינן החוץ "הוא" שכתוב באשם, לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב, "והקטיר אותם הכהן וגו' אשם הוא". כדתניא. אבל אשם לא נאמר בו "הוא" אלא לאחר הקטרת אימורים לאחר שנעשה הריצוי בזריקת הדם, מה שאין כן בחטאת ד"חטאת היא" כתובה בשחיטה ולכן אם שחט שלא לשמה, פסול, ואי אפשר ללמוד שאשם יפסל בשלא לשמה. ואף לומר שאשם שהקטירו אימוריו שלא לשמו יהא פסול, לא יתכן שהרי הדין שהוא עצמו — אשם — שלא הוקטרו אימוריו כלל, כשר, שאין הקטרת אימורים מעכבת, ואם כן ודאי שלא יפסל בהקטרתם של אימורים שלא לשמו. (12)

ומקשינן: ואלא "הוא" דכתיב באשם למה לי כי הרי ביארנו שאי אפשר ללמוד מזה ששלא לשמו פסול?

ומתרגינן: הפסוק נצרך ללמדנו כדרב הונא אמר רב, שאמר: אשם שהפרישוהו בעליו לקרבן ואבד ונתכפרו בעליו באחר, ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה, אמנם הדין הוא שאם ניתק כבר לרעייה — שמסרוהו לרועה, ושחטו סתם ולא לשם

עולה — כשר לשום עולה, משום שכבר נעקר ממנו שם אשם במסירתו לרעייה, ומכאן ואילך לעולה הוא עומד, דסתם דמי נדבה הולכין לעולה. ניתק אין, דינא הכי, אבל לא ניתק לרעייה, שלא מסרוהו עדיין לרועה, לא, שאם שחטו סתם — פסול, דאמר קרא "הוא", בהוייתו יהא, כי הרי הוא אשם, וכיון דנתכפר באחר שוב אינו מחויב אשם, ואין אשם בא נדבה, לכך הוא פסול עד שימסר לרועה וייעקר ממנו שם אשם.

אמר רב: מנחת העומר הבאה בט"ז בניסן כדי להתיר את התבואה החדשה — שקמצה שלא לשמה, אף על פי ששאר מנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות, מנחה זו פסולה ואין מקטירין אותה ואין אוכלין את שיריה. מאי טעמא, הואיל ובאת מנחה זו להתיר את החדש באכילה, והרי בפועל לא התירה שהרי לא קמצה לשמה. (13)

וכן אתה אומר באשם נזיר טמא וכן גם ב-ד באשם מצורע, שאם שחטן שלא לשמן, פסולין, הואיל ובאו להכשיר — אשם נזיר טמא בא להכשיר שיכול לספור מכאן ואילך את ימי נזירות טהרה, והימים הראשונים שספר לפני שנטמא לא נחשבים, ואשם מצורע בא להכשירו לבוא במתנה, והרי לא

13. היונת אלם כתב [לד טז] ששאל את הגרי"ז מהו הפסול במנחת העומר שעשאה שלא לשמה, האם זה פסול במחשבה כמו בחטאת ופסח, או כיון שמנחת העומר אינה באה נדבה, אלא רק באה להתיר, הרי כיון שהיא לא מתירה ממילא היא נפסלת, כי אין לה סיבה ליקרב. ונפקא מינה בדבר, אם חשב בה שלא לשמה, האם זה פסול בגופה, או שאין זה פסול בגופה ואז תצטרך

בעליה. אך במקדש דוד [יט ז] נחלק עליו וכתב שאינה באה לאחר מיתה. [ועייין עוד בהערה להלן לענין חטאת העוף].

12. בכתבי הגרי"ז הביא מחלוקת ראשונים אם שייך בהקטרה מחשבה שלא לשמה. התוס' בזבחים [ב א] כתבו ששייך בזה מחשבת לשמה, ומדברי הרמב"ם נראה שאין שייך בזה מחשבת לשמה, אלא רק בד' עבודות.